

BUDAPEST XX. KERÜLET

- PESTERZSÉBET -

ALÁTÁMASZTÓ JAVASLAT
Örökségvédelmi hatástanulmány

**VÉLEMÉNYEZÉSI
DOKUMENTÁCIÓ**

2026. augusztus

BUDAPEST FŐVÁROS
VÁROSÉPÍTÉSI TERVEZŐ KFT.
1061 BUDAPEST, ANDRÁSSY ÚT 10.
TEL.: 3175-318

ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNY
BUDAPEST FŐVÁROS XX. KERÜLET
PESTERZSÉBET
TELEPÜLÉSTERVÉHEZ

Megrendelő:
Budapest Főváros XX. kerület
Pesterzsébet Önkormányzatának
megbízásából
Budapest Főváros Városépítési Tervező
Kft.

Készítette:
Dr. Tankó Károly
Telefon: 06 30 263 40 24,
E-mail: csisztat@gmail.com

Budapest, 2026 július 19.

TARTALOM

BEVEZETÉS: A települési örökségvédelmi hatástanulmány készítésének célja	3
1) ÖRÖKSÉGVÉDELMI VIZSGÁLAT	4
1.1) A település történeti leírása	4
1.2) A település régészeti örökségének felmérése terepbejárással	7
1.3) A település régészeti értékleltára	7
1.3.1) Védetté nyilvánított régészeti lelőhelyek	7
1.3.2) Nyilvántartott régészeti lelőhelyek	7
2) A RENDEZÉS SORÁN TERVEZETT VÁLTOZÁSOK HATÁSELEMZÉSE	21
2.1) A települési értékleltárban szereplő elemek vonatkozásában releváns rövid és középtávon tervezett változások ismertetése	21
2.1.1) A jelenlegi állapot és terület-felhasználás	21
2.1.2) Változtatási szándékok	21
2.2) A változtatási szándékok hatásai a régészeti örökségre	22
3) ÉRTÉKVÉDELMI TERV	23
3.1) Az értékleltárban szerepeltetett régészeti értékek megőrzését biztosító szempontok és követelmények	23
3.1.1) A régészeti emlékek feltárhatóságának, megmaradásának, bemutathatóságának vagy pusztulásának lehetőségei	23
3.2) Önkormányzati feladatok meghatározása	23
3.2.1) Folyamatok iránya és visszafordíthatósága	23
3.2.2) Kárenyhítés lehetősége és költsége	23
4) ÖSSZEFOGLALÁS	24
5) NYILATKOZAT	25
6) A régészeti lelőhelyek térképi ábrázolása	26
7) Hatályos örökségvédelmi jogszabályok rövid ismertetése	28

BEVEZETÉS

A települési örökségvédelmi hatástanulmány elkészítésének célja

Budapest Főváros XX. kerület Pesterzsébet Önkormányzatának Képviselő-testülete döntött Településtervének elkészítéséről. A tervezési feladatok elvégzésére az önkormányzattól a Budapest Főváros Városépítési Tervező Kft. kapott megbízást.

A települési örökségvédelmi hatástanulmány készítését az indokolja, hogy a kulturális örökség védelméről szóló 2001. évi LXIV. törvény (továbbiakban Kötv.) 85/A. § (1) értelmében, ha a vizsgált területre kiterjedő örökségvédelmi hatástanulmány még nem készült, 10 évnél régebbi, elavult, vagy valamilyen oknál fogva nem áll rendelkezésre, akkor örökségvédelmi hatástanulmányt kell készíteni.

A kulturális örökség védelmével kapcsolatos szabályokról szóló 68/2018. (IV.9.) Korm. rendelet (továbbiakban Kr.) 84. § (1) értelmében a településfejlesztési koncepció vagy a településrendezési eszköz és a településképi rendelet készíttetője települési örökségvédelmi hatástanulmány elkészítéséről köteles gondoskodni. Továbbá, a Kr. 91. § (1) bekezdését figyelembe véve a településfejlesztési terv és a településrendezési terv jogszabályban meghatározott egyeztetési eljárás keretében kialakított szakmai vélemény során figyelemmel kell lenni a védett régészeti örökség helyben történő megőrzésének alapvető követelményére.

A jelen hatástanulmányt és részeit a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény alapján szerzői jogvédelem illeti meg. A hatástanulmány sokszorosítása, átdolgozása vagy a szerződésben rögzített céltól eltérő felhasználása csak a szerző előzetes írásbeli hozzájárulásával történhet. A hatástanulmányból való idézés, arra való hivatkozás csak a forrás pontos megjelölésével jogszerű. A szerzői jog megsértése büntetőjogi és kártérítési következményekkel járhat. A vagyoni jogok kizárólagos jogosultja annak készítője. A hatástanulmányt annak megrendelője csak a szerződésben meghatározott célra jogosult felhasználni.

Lényeges felhívni a figyelmet, hogy a hatástanulmány a készítés időpontjában rendelkezésre álló adatok alapján készült, ezért a jövőben ismertté váló új adatok a hatásvizsgálat eredményeinek és következtetéseinek felülvizsgálatát tehetik szükségessé.

1. ÖRÖKSÉGVÉDELMI VIZSGÁLAT

1.1) A település történeti leírása

Budapest főváros XX. kerülete (hivatalos nevén Pesterzsébet) a főváros kerülete és nagy múltú városrésze. Erzsébetfalva, Kossuthfalva, Gubacs és Gubacsi-pusztá korábbi települések összevonásával 1950-ben Budapest főváros 20. kerülete lett.

A mai Pesterzsébet Duna-parti részén a középkorban Gubacs falu feküdt. Gubacs falu első írásos emléke a százdi apátság 1067 körüli alapítólevelében található, amely egy XIII. századi átírásban maradt ránk. Az oklevél szerint Aba nembeli Péter ispán a monostornak adományozta pesti határban fekvő birtokokat: Csabarákosát, Nevegyet és Gubacsot. Gubacs a XII–XIII. századra saját templommal rendelkező faluvá alakult, de a tatárjárás idején elpusztult. A XV. század elején ismét virágzó település volt. 1424-ben Zsigmond király a feleségének adományozta, a falu a Csepel-szigeti uradalom részeként királynéi birtok lett. 1443-ban I. Ulászló király Rozgonyi János erdélyi vajdának adományozta. A XV. század közepére a Rozgonyi család birtokolta Gubacsot, valamint a hozzá tartozó Ógubacs, Kormányos és Soroksár pusztákat. Minden bizonnyal a mai kerület közigazgatási területén zajlott az 1514-es parasztháború gubacsi csatája. A török hódoltság alatt a falu elpusztult és a terület elnéptelenedett. A lakatlan pusztát 1653 körül a Róthy, 1667-től pedig a Wathay család birtoka volt. 1732-től Grassalkovich Antal a területet a gödöllői uradalmához csatolta. 1816-ban írtak össze ismét 30 fő lakosságot Gubacs pusztán.

Pesterzsébet történetéről részletesen: Irásné Melis Katalin: Gubacs és környéke a középkorban (896–1514) Pesterzsébet története. Szerk. Bogyrka Emil. Bp. 2000. 41–57.

1. kép. Budapest XX. kerület közigazgatási területének ábrázolása az 1775-ban készült katonai térképen (forrás: Hungaricana)

Kutatási előzmények:

Budapest XX. kerület Pesterzsébet régészeti kutatástörténete közel egy évszázados múltra tekint vissza. A legkorábbi dokumentált ásatást 1934-ben Gallus Sándor végezte, amelyet Bónis Éva 1943-as helyszíni szemléje követett. Az 1950-es, 1960-as és 1980-as éveket intenzív terepi munkák, terepbejárások, felszíni gyűjtések és ásatások jellemezték, amelyeket olyan neves szakemberek végeztek, mint Gerő Győző, Nagy Tibor, Csánk Veronika, Nagy Emese és Nagy Margit. Az ezredfordulót követően leginkább az építkezésekhez kapcsolódó régészeti megfigyelések, valamint a többek között Kovács Ágnes és Nagy Anna vezetésével végzett szakfelügyelet és próbafeltárások voltak a legjellemzőbb kutatási formák. Ezek a kutatások több olyan térben jól körülhatárolható területet érintettek, mint például a Tatárdomb, a Szentkút, a Dózsa György út, a Klauzál utca, valamint a Duna partvonala. A feltárt és megfigyelt régészeti jelenségek között leginkább őskori (réz- és bronzkori) településeket és temetőket azonosítottak, valamint kiemelkedő számban avar kori temetkezéseket dokumentáltak. A későbbi korokat elsősorban az Árpád-kori és középkori, valamint a török kori települések és temetők emlékanyaga képviseli.

2. kép. Budapest XX. kerület közigazgatási területének ábrázolása az 1782-1785 között készült Első Katonai Felmérésen (forrás: IVO – RMI)

Adattári, szakirodalmi, térképészeti, levéltári adatgyűjtés

Budapest XX. kerület közigazgatási területére vonatkozó régészeti adatokat a Budapest Történeti Múzeum, a Magyar Nemzeti Múzeum Régészeti Adattára, a Magyar Nemzeti Múzeum Régészeti Adatbázisa, valamint a közhiteles adatbázist működtető Társadalmi Kapcsolatokért és Kultúráért Felelős Minisztérium Örökségvédelméért Felelős Helyettes Államtitkárság tart nyilván.

A rendelkezésre álló térképészeti dokumentumok közül régészeti és történeti topográfiai szempontból elsősorban a katonai felmérésekre támaszkodhatunk. Az 1775-ös évszámú térkép (1. kép), amely gyakorlatilag az Első Katonai Felmérés állapotát tükrözi, még természetes vagy ahhoz közeli tájállapotot mutat. Vizenyős, lefolyástalan mélyedések, szikes mocsarak (amelyeket a térképen "Salz lacken" felirattal jelöltek) és az azokból kiemelkedő száraz homokdűnék váltakozása uralja a tájat.

3. kép. Budapest XX. kerület területe az 1806-1869 között készült Második Katonai Felmérésen (forrás: IVO – RMI)

A markáns kiemelkedések közül a "Hirten Berg" (Pásztor-hegy), valamint a délebbre fekvő "Schafberg" (Juh-hegy), a területre leginkább jellemző legeltető tájhasználatra utal. Az Első Katonai Felmérés (2. kép) és részben a Második Katonai Felmérésen (3. kép) a történelmi Gubacs puszta még szinte teljesen lakatlan. A Soroksár és Pest közötti zónát továbbra is kiterjedt, lefolyástalan vizenyős területek és az azokból kiemelkedő, ármentes homokdűnék uralják, amelyeken csupán dűlőutak és néhány elszórt mezőgazdasági, illetve korai ipari (Chemische Fabrik) épület látható.

4. kép. Budapest XX. kerület területe az 1869-1887 között készült Harmadik Katonai Felmérésen (forrás: IVO – RMI)

A Harmadik Katonai Felmérés lapján (4. kép) az 1870-es években megindult tudatosan tervezett mérnöki parcellázás eredménye már markánsan kirajzolódik. A korábbi puszta helyén Erzsébetfalva, valamint a tőle északkeletre fekvő Kossuthfalva derékszögű, sűrű és szabályos utcarendszere, illetve az új vasútvonalak megjelenése már a térség urbanizációjának jelei.

A katonai térképeket áttekintve megállapítható, hogy a mai Budapest XX. kerület területén régészeti lelőhelyekre utaló jelölések, valamint kifejezetten régészeti objektumokra utaló térképészeti szimbólumok (például nevesített földvárak, sáncok vagy halomsírok) nem találhatók.

1.2) A település régészeti örökségének felmérése terepbejárással

Az örökségvédelmi hatástanulmány a vonatkozó jogszabályi előírásoknak megfelelő esetekben terepbejáráson alapul. A jelen esetben újonnan beépítésre szánt terület nem került kijelölésre, a kerület beépítettségének mértéke pedig nem teszi lehetővé lelőhelylokalizációs terepbejárást.

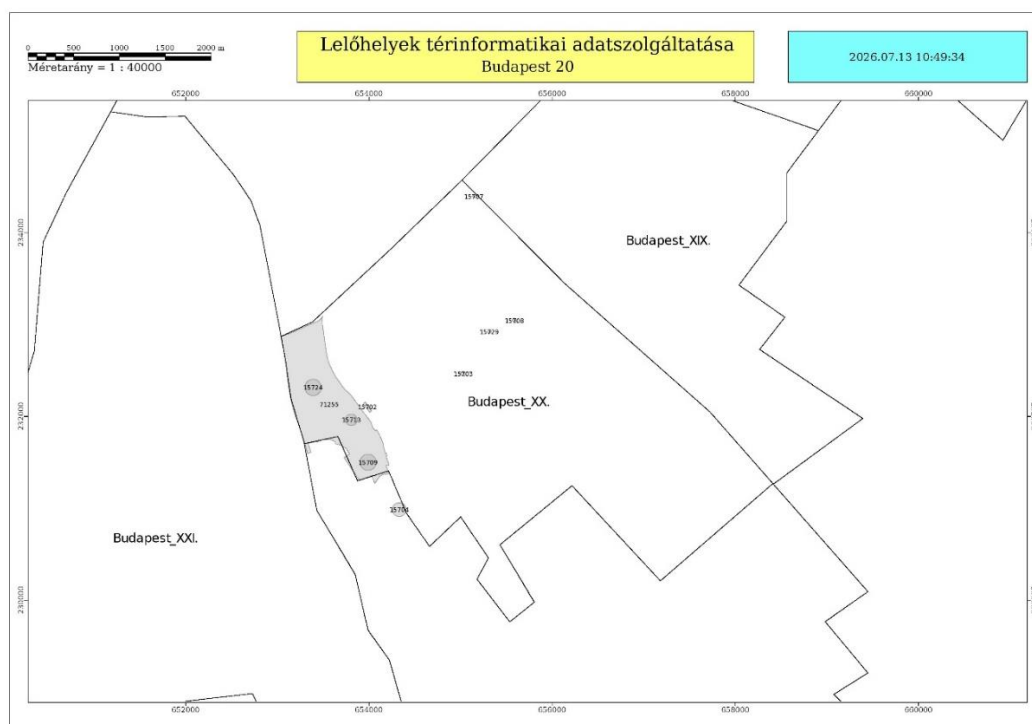
1.3) A település régészeti értékleltára

1.3.1. Védett régészeti lelőhelyek

Budapest XX. kerület közigazgatási területén a kulturális örökség védelméről szóló 2001. évi LXIV. törvény 7. § 45. pontja, továbbá a 11-17 § rendelkezései alapján miniszteri rendelettel kiemelten védett történeti és kulturális jelentőségű régészeti lelőhelyek nem találhatók.

1.3.2. Nyilvántartott régészeti lelőhelyek

A régészeti lelőhelyekről a Társadalmi Kapcsolatokért és Kultúráért Felelős Minisztérium Örökségvédelméért Felelős Helyettes Államtitkárság vezet közhiteles nyilvántartást. A jelen tanulmány a Lechner Tudásközpont által üzemeltetett Elektronikus Térségi Tervezést Támogató Rendszerből (E-TÉR) szolgáltatott adatokat felhasználva készült. A régészeti lelőhelyek a Társadalmi Kapcsolatokért és Kultúráért Felelős Minisztérium Örökségvédelméért Felelős Helyettes Államtitkárság által 2026.07.13. dátummal szolgáltatott adatok szerint kerültek feltüntetésre.

5. kép: Nyilvántartott régészeti lelőhelyek Budapest XX. kerület közigazgatási területén

SORSZÁM	AZONOSÍTÓ	NÉV	HRSZ	KOORDINÁTÁK		JELLEG
1	15702	Attila utca 36.	170970/9	232094	653987	nyilvántartott
1	71255	Északi kerülethatár- Helsinki út-Déli kerülethatár- Dunafolyam	170012/1, 170012/2, 170013/4, 170013/5, 170013/6, 170013/7, 170013/8, 170013/10, 170013/11, 170013/12, 170013/13, 170013/14, 170013/15, 170013/16, 170013/17, 170013/18, 170013/19, 170013/20, 170013/21, 170013/22, 170013/23, 170013/24, 170013/25, 170013/26, 170013/27, 170013/28, 170013/29, 170013/30, 170013/31, 170013/32, 170013/33, 170013/34, 170013/35, 170013/37, 170013/38, 170013/39, 170021, 170022, 170024, 170025, 170026, 170028, 170030/1, 170088, 170117, 170118, 170124, 170128, 170131, 170132, 170134, 170135, 170146, 170176, 170177, 170183, 170184, 170185, 170186, 170187/15, 170187/19, 170187/20, 170187/21, 170187/22, 170187/27, 170187/28, 170187/32, 170187/33, 170187/34, 170187/52, 170187/54, 170187/55, 170187/57, 170187/63, 170187/64, 170187/65, 170187/66, 170187/67, 170187/68, 170187/81, 170196, 170198, 170201, 170204/1, 170172, 170013/9, 170013/36, 170004, 170001, 170187/79, 170187/80, 170152, 170121, 170187/70, 170187/69, 170187/71, 170009, 170010, 170101, 170187/73, 170126, 170008, 170007, 170187/87, 170187/91, 170187/92, 170023/1, 170023/2, 170187/89, 170187/90, 170187/93, 170187/94, 170187/96, 170203/3, 170203/4, 170187/102, 170187/103, 170187/110, 170187/104, 170187/105, 170187/106, 170187/107, 170187/108, 170187/109, 170187/111, 170187/112, 170187/113, 170187/114, 170187/115, 170187/116, 170190/1, 170190/2, 170006/1, 170006/2, 170030/3, 170030/4, 170187/100, 170187/101, 170187/99	232128	653572	nyilvántartott
2	15703	Dessewffy utca - Knézich utca sarok	176746, 176792, 176747, 176795, 176793, 176744, 176745, 176783/1, 176794	232457	655036	nyilvántartott
3	15704	Dózsa György út	184089, 184090, 184091, 184299/1, 184300, 184302, 178126, 178130, 178128/1, 178127/1, 178127/2,	230977	654336	nyilvántartott

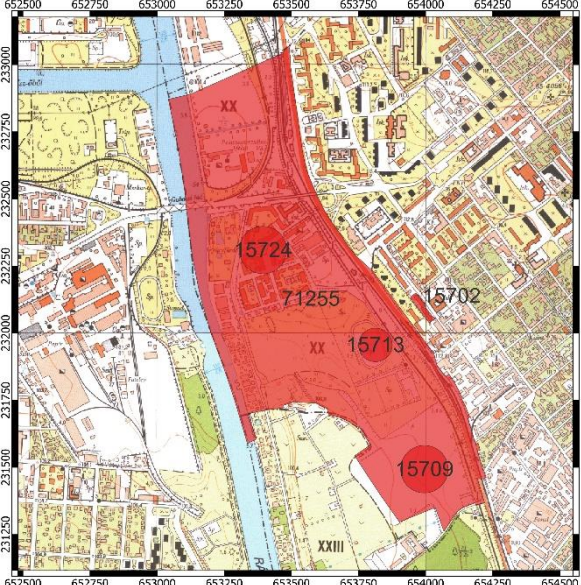
			178046, 178128/2, 184092/1, 184097/2, 184303/1, 184303/2, 184301/1			
4	15707	Klauzál utca 42.	174515	234392	655151	nyilvántartott
5	15708	Perczel Mór utca 32-34.	175681, 175682	233038	655595	nyilvántartott
6	15709	Pestszenterzsébet, Tatárdomb	170187/87, 170187/102, 170187/103	231493	653995	nyilvántartott
7	15713	Pestszenterzsébet, Szentkút	170187/81, 170187/91, 170187/92, 170187/110	231956	653813	nyilvántartott
9	15724	Teremszeg utca	170013/4, 170013/6, 170013/7, 170013/8, 170013/10, 170013/11, 170013/12, 170013/13, 170013/14, 170013/15, 170013/16, 170013/17, 170013/24, 170088, 170172, 170013/9, 170013/36	232310	653394	nyilvántartott
10	15729	Lázár utca 1-3.	176164	232915	655319	nyilvántartott

5. táblázat: Nyilvántartott és nyilvántartásba vétel alatt álló régészeti lelőhelyek
összefoglaló táblázata

Az érintett örökségi elemek számbavétele és állapotuk ismertetése kapcsán fel kell hívni a figyelmet arra az általános szabályra, amely szerint a régészeti lelőhelyek pontos kiterjedése pusztán felszíni vizsgálatokkal (pl. terepbejárás) csak hozzávetőlegesen állapítható meg, továbbá a felszíni lokalizációt erőteljesen korlátozó tényezők (pl. vegetáció, beépítés, elfedés, stb.) miatt a régészeti érintettség meghatározásánál gyakran csak a korábbi, vegetáció-mentes időszakban végzett megfigyelésekre támaszkodhattunk. Fontos továbbá kiemelni, hogy a régészeti lelőhelyek helyzete és kiterjedése a jövőbeni régészeti kutatások eredményei alapján módosulhat.

1. lelőhely

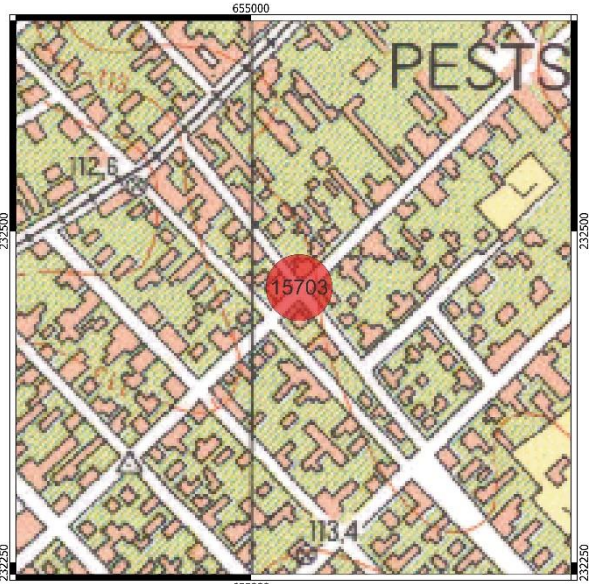
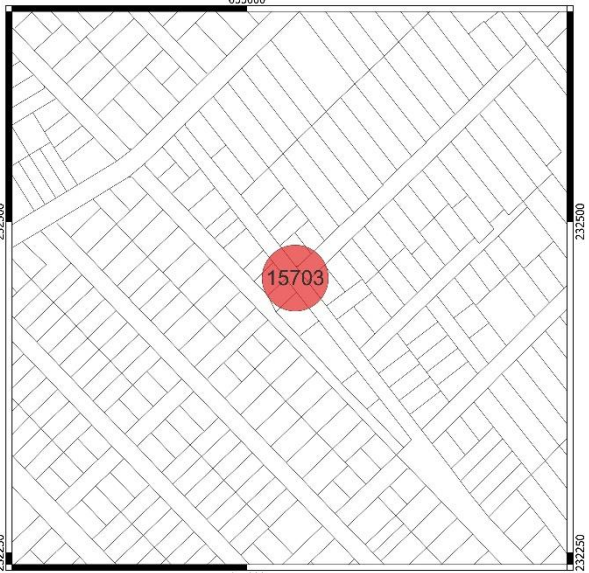
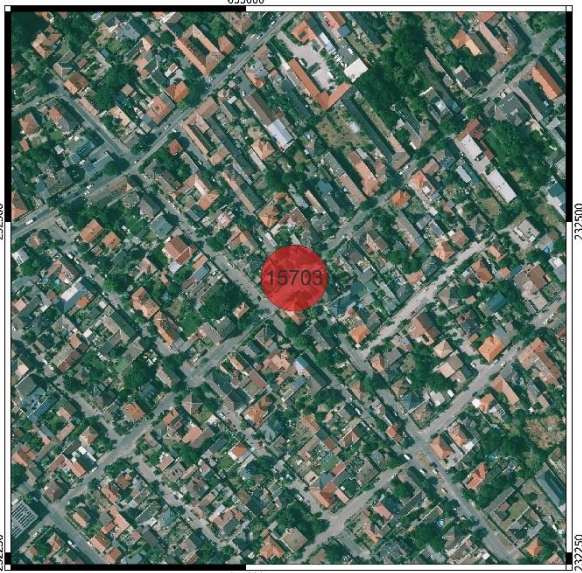
68/2018. (IV. 9.) Korm. rendelet 3. melléklete szerinti adatlap

1	Vármegye		Település neve	Budapest XX.					
	Nyilvántartási azonosító szám			71255					
2	Lelőhely neve			Északi kerülethatár-Helsinki út-Déli kerülethatár-Dunafolyam					
3	Térképvetület	EOV	Térképlap száma		Koordináták	EOV Y	653572	EOV X	232094
	Helyrajzi szám	170012/1, 170012/2, 170013/4, 170013/5, 170013/6, 170013/7, 170013/8, 170013/10, 170013/11, 170013/12, 170013/13, 170013/14, 170013/15, 170013/16, 170013/17, 170013/18, 170013/19, 170013/20, 170013/21, 170013/22, 170013/23, 170013/24, 170013/25, 170013/26, 170013/27, 170013/28, 170013/29, 170013/30, 170013/31, 170013/32, 170013/33, 170013/34, 170013/35, 170013/37, 170013/38, 170013/39, 170021, 170022, 170024, 170025, 170026, 170028, 170030/1, 170088, 170117, 170118, 170124, 170128, 170131, 170132, 170134, 170135, 170146, 170176, 170177, 170183, 170184, 170185, 170186, 170187/15, 170187/19, 170187/20, 170187/21, 170187/22, 170187/27, 170187/28, 170187/32, 170187/33, 170187/34, 170187/52, 170187/54, 170187/55, 170187/57, 170187/63, 170187/64, 170187/65, 170187/66, 170187/67, 170187/68, 170187/81, 170196, 170198, 170201, 170204/1, 170172, 170013/9, 170013/36, 170004, 170001, 170187/79, 170187/80, 170152, 170121, 170187/70, 170187/69, 170187/71, 170009, 170010, 170101, 170187/73, 170126, 170008, 170007, 170187/87, 170187/91, 170187/92, 170023/1, 170023/2, 170187/89, 170187/90, 170187/93, 170187/94, 170187/96, 170203/3, 170203/4, 170187/102, 170187/103, 170187/110, 170187/104, 170187/105, 170187/106, 170187/107, 170187/108, 170187/109, 170187/111, 170187/112, 170187/113, 170187/114, 170187/115, 170187/116, 170190/1, 170190/2, 170006/1, 170006/2, 170030/3, 170030/4, 170187/100, 170187/101, 170187/99							
	Földrajzi leírás								
	Helymeghatározás pontossága		< 10 m						
4	Régészeti jelenségek jellege és kora ⇔								
									
5	Jelenlegi állapot	beépített belterület							
6	Veszélyeztetettség	bolygatás, beépítés							
7	Ismertség	nyilvántartás							
8	Tevékenység	adatgyűjtés							
9	Fogadó múzeum	leletgyűjtés nem történt							
10	Bejelentő	Dr. Tankó Károly, ELTE BTK 1088 Bp. Múzeum krt. 4/b							
11	Kelt	2026. 07. 19.							

2. lelőhely

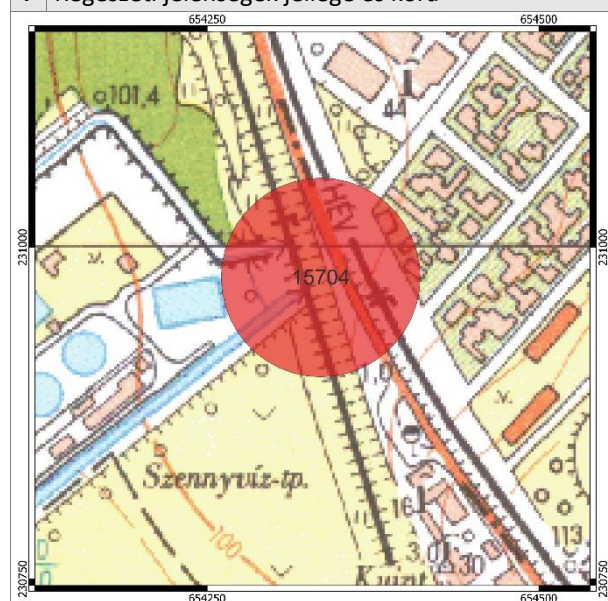
68/2018. (IV. 9.) Korm. rendelet 3. melléklete szerinti adatlap

1	Vármegye		Település neve	Budapest XX.				
	Nyilvántartási azonosító szám			15703				
2	Leelőhely neve			Dessewffy utca - Knézich utca sarok				
3	Térképvetület	EOV	Térképlap száma	Koordináták	EOV Y	655036	EOV X	232457
	Helyrajzi szám	176746, 176792, 176747, 176795, 176793, 176744, 176745, 176783/1, 176794						
	Földrajzi leírás							
	Helymeghatározás pontossága	< 10 m						
4	Régészeti jelenségek jellege és kora ⇔							
								
5	Jelenlegi állapot	beépített belterület						
6	Veszélyeztetettség	bolygatás, beépítés						
7	Ismertség	nyilvántartás						
8	Tevékenység	adatgyűjtés						
9	Fogadó múzeum	leletgyűjtés nem történt						
10	Bejelentő	Dr. Tankó Károly, ELTE BTK 1088 Bp. Múzeum krt. 4/b						
11	Kelt	2026. 07. 19.						
								

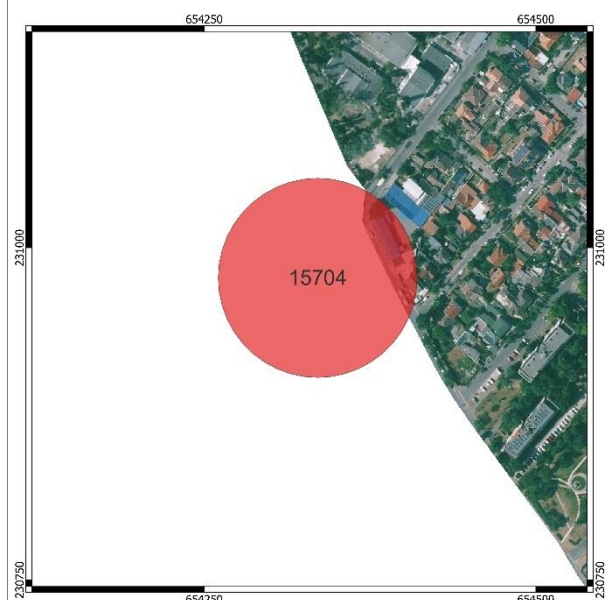
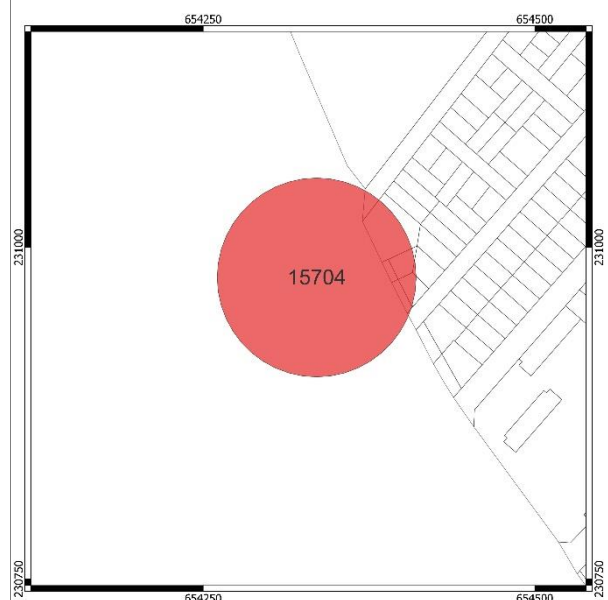
3. lelőhely

68/2018. (IV. 9.) Korm. rendelet 3. melléklete szerinti adatlap

1	Vármegye		Település neve	Budapest XX.					
	Nyilvántartási azonosító szám			15704					
2	Lelőhely neve			Dózsa György út					
3	Térképvetület	EOV	Térképlap száma		Koordináták	EOV Y	654336	EOV X	230977
	Helyrajzi szám	184089, 184090, 184091, 184299/1, 184300, 184302, 178126, 178130, 178128/1, 178127/1, 178127/2, 178046, 178128/2, 184092/1, 184097/2, 184303/1, 184303/2, 184301/1							
	Földrajzi leírás								
	Helymeghatározás pontossága		< 10 m						

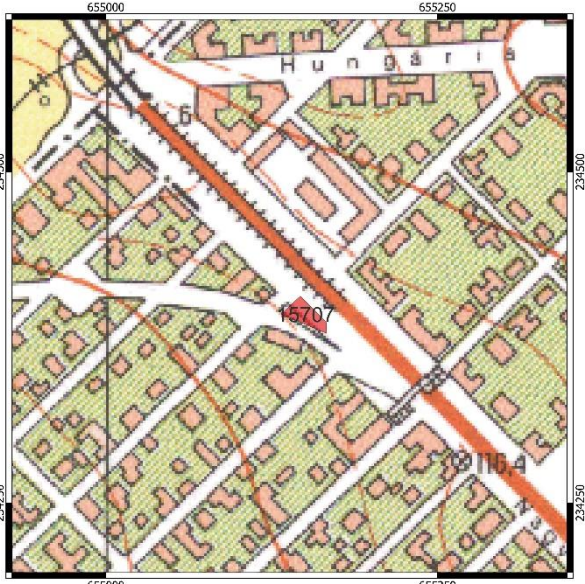
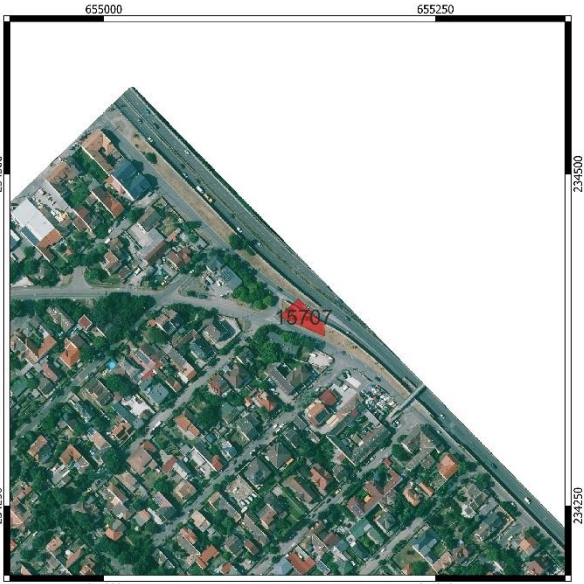
4 Régészeti jelenségek jellege és kora ⇨

5	Jelenlegi állapot	beépített belterület
6	Veszélyeztetettség	bolygatás, beépítés
7	Ismertség	nyilvántartás
8	Tevékenység	adatgyűjtés
9	Fogadó múzeum	leletgyűjtés nem történt
10	Bejelentő	Dr. Tankó Károly, ELTE BTK 1088 Bp. Múzeum krt. 4/b
11	Kelt	2026. 07. 19.

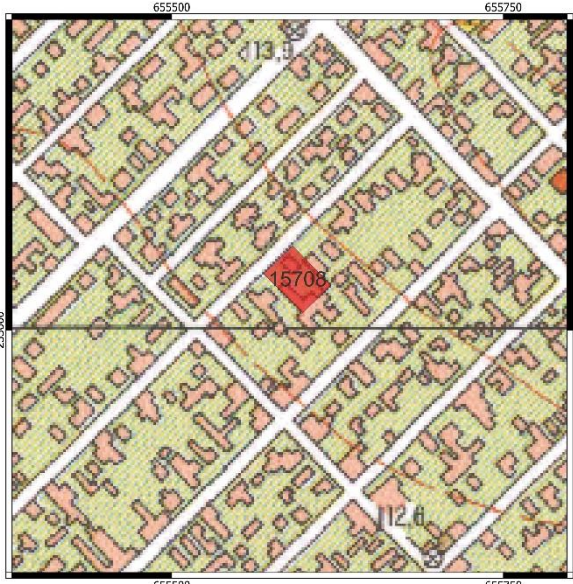
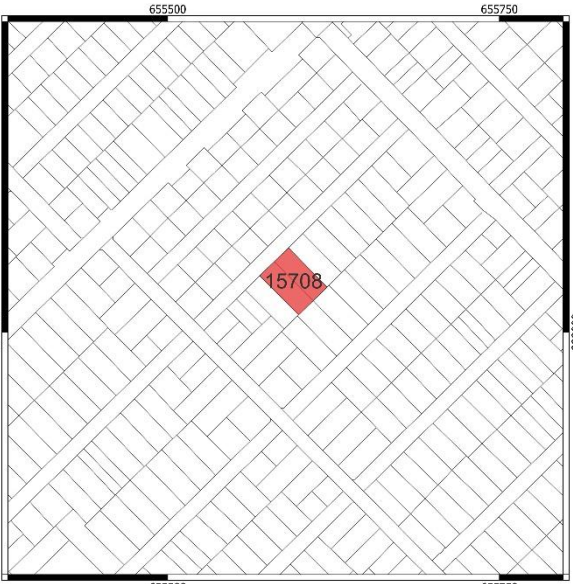
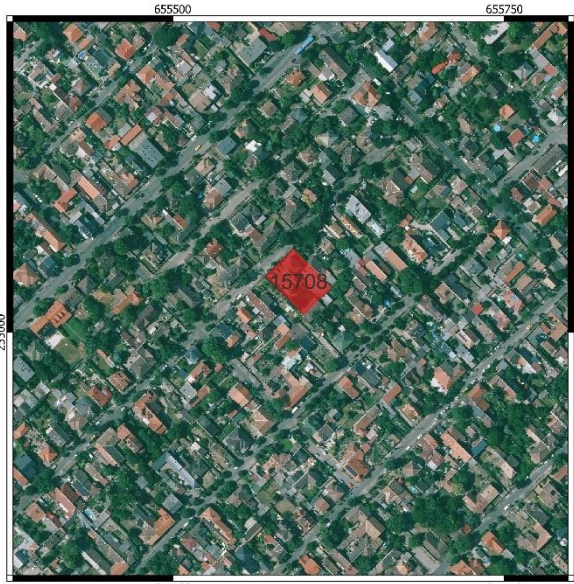
4. lelőhely

68/2018. (IV. 9.) Korm. rendelet 3. melléklete szerinti adatlap

1	Vármegye		Település neve	Budapest XX.					
	Nyilvántartási azonosító szám			15707					
2	Leelőhely neve			Klauzál utca 42.					
3	Térképvetület	EOV	Térképlap száma		Koordináták	EOV Y	655151	EOV X	234392
	Helyrajzi szám	174515							
	Földrajzi leírás								
	Helymeghatározás pontossága	< 10 m							
4	Régészeti jelenségek jellege és kora ⇔								
				5	Jelenlegi állapot	beépített belterület			
				6	Veszélyeztetettség	bolygatás, beépítés			
				7	Ismertség	nyilvántartás			
				8	Tevékenység	adatgyűjtés			
				9	Fogadó múzeum	leletgyűjtés nem történt			
				10	Bejelentő	Dr. Tankó Károly, ELTE BTK 1088 Bp. Múzeum krt. 4/b			
11	Kelt	2026. 07. 19.							
									

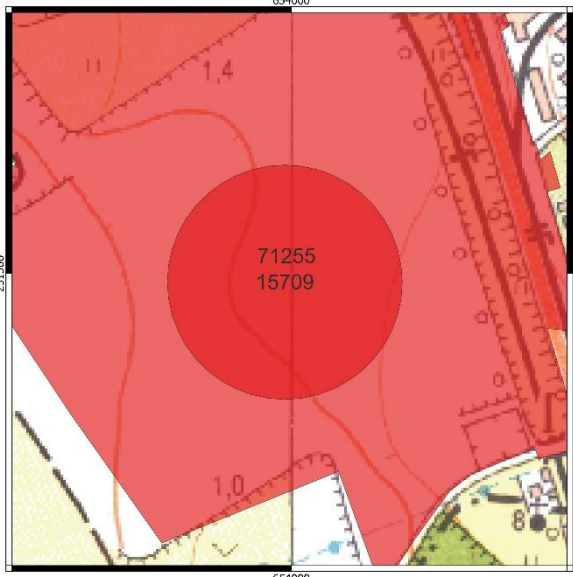
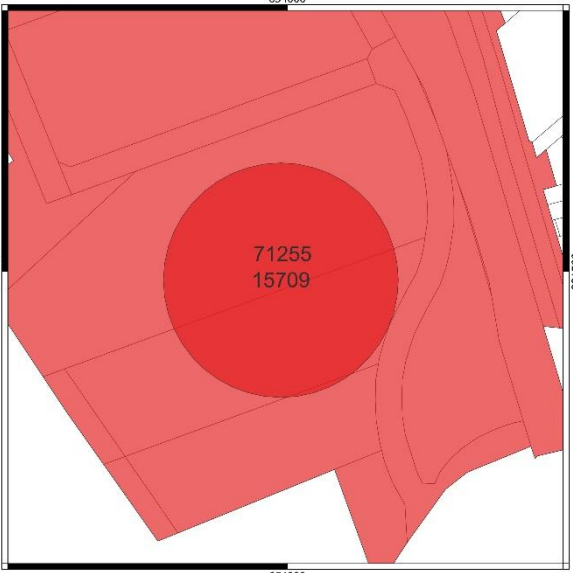
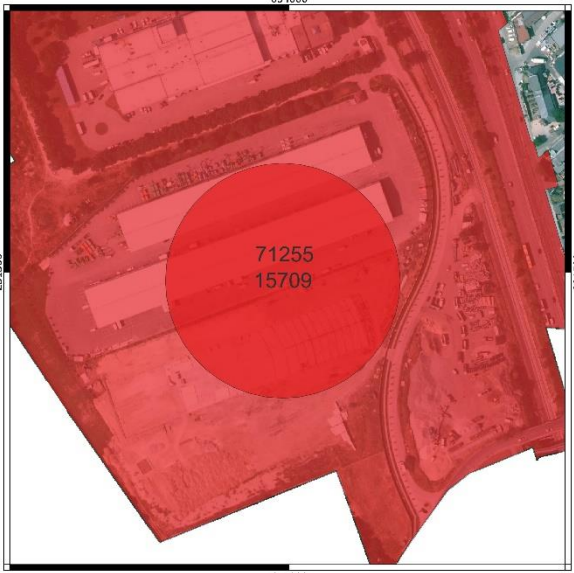
5. lelőhely

68/2018. (IV. 9.) Korm. rendelet 3. melléklete szerinti adatlap

1	Vármegye		Település neve	Budapest XX.					
	Nyilvántartási azonosító szám			15708					
2	Leelőhely neve			Perczel Mór utca 32-34.					
3	Térképvetület	EOV	Térképlap száma		Koordináták	EOV Y	655595	EOV X	233038
	Helyrajzi szám	175681, 175682							
	Földrajzi leírás								
	Helymeghatározás pontossága	< 10 m							
4	Régészeti jelenségek jellege és kora ⇔								
				5	Jelenlegi állapot	beépített belterület			
				6	Veszélyeztetettség	bolygatás, beépítés			
				7	Ismertség	nyilvántartás			
				8	Tevékenység	adatgyűjtés			
				9	Fogadó múzeum	leletgyűjtés nem történt			
				10	Bejelentő	Dr. Tankó Károly, ELTE BTK 1088 Bp. Múzeum krt. 4/b			
11	Kelt	2026. 07. 19.							
									

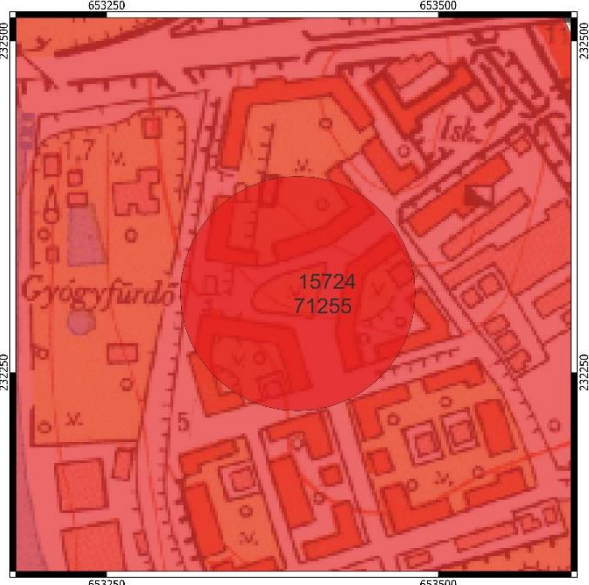
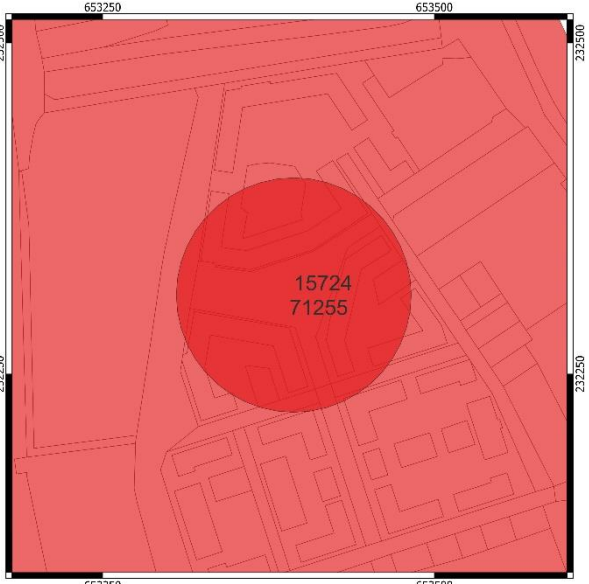
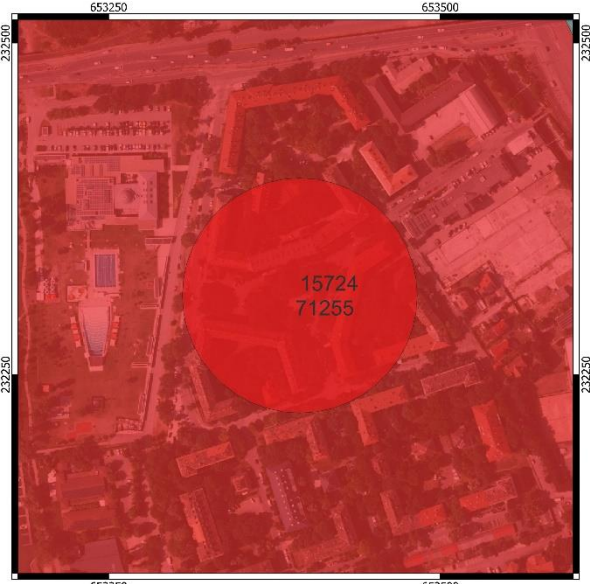
6. lelőhely

68/2018. (IV. 9.) Korm. rendelet 3. melléklete szerinti adatlap

1	Vármegye		Település neve	Budapest XX.					
	Nyilvántartási azonosító szám			15709					
2	Leelőhely neve			Pestszenterzsébet, Tatárdomb					
3	Térképvetület	EOV	Térképlap száma		Koordináták	EOV Y	653995	EOV X	231493
	Helyrajzi szám	170187/87, 170187/102, 170187/103							
	Földrajzi leírás								
	Helymeghatározás pontossága	< 10 m							
4	Régészeti jelenségek jellege és kora ⇨								
				5	Jelenlegi állapot	beépített belterület			
				6	Veszélyeztetettség	bolygatás, beépítés			
				7	Ismertség	nyilvántartás			
				8	Tevékenység	adatgyűjtés			
				9	Fogadó múzeum	leletgyűjtés nem történt			
				10	Bejelentő	Dr. Tankó Károly, ELTE BTK 1088 Bp. Múzeum krt. 4/b			
11	Kelt	2026. 07. 19.							
									

9. lelőhely

68/2018. (IV. 9.) Korm. rendelet 3. melléklete szerinti adatlap

1	Vármegye		Település neve	Budapest XX.																									
	Nyilvántartási azonosító szám			15724																									
2	Leőhely neve			Teremszeg utca																									
3	Térképvetület	EOV	Térképlap száma	Koordináták	EOV Y	653394	EOV X	232310																					
	Helyrajzi szám	170013/4, 170013/6, 170013/7, 170013/8, 170013/10, 170013/11, 170013/12, 170013/13, 170013/14, 170013/15, 170013/16, 170013/17, 170013/24, 170088, 170172, 170013/9, 170013/36																											
	Földrajzi leírás																												
	Helymeghatározás pontossága	< 10 m																											
4	Régészeti jelenségek jellege és kora ⇨																												
				<table border="1"> <tr> <td>5</td> <td>Jelenlegi állapot</td> <td>beépített belterület</td> </tr> <tr> <td>6</td> <td>Veszélyeztetettség</td> <td>bolygatás, beépítés</td> </tr> <tr> <td>7</td> <td>Ismertség</td> <td>nyilvántartás</td> </tr> <tr> <td>8</td> <td>Tevékenység</td> <td>adatgyűjtés</td> </tr> <tr> <td>9</td> <td>Fogadó múzeum</td> <td>leletgyűjtés nem történt</td> </tr> <tr> <td>10</td> <td>Bejelentő</td> <td>Dr. Tankó Károly, ELTE BTK 1088 Bp. Múzeum krt. 4/b</td> </tr> <tr> <td>11</td> <td>Kelt</td> <td>2026. 07. 19.</td> </tr> </table>					5	Jelenlegi állapot	beépített belterület	6	Veszélyeztetettség	bolygatás, beépítés	7	Ismertség	nyilvántartás	8	Tevékenység	adatgyűjtés	9	Fogadó múzeum	leletgyűjtés nem történt	10	Bejelentő	Dr. Tankó Károly, ELTE BTK 1088 Bp. Múzeum krt. 4/b	11	Kelt	2026. 07. 19.
5	Jelenlegi állapot	beépített belterület																											
6	Veszélyeztetettség	bolygatás, beépítés																											
7	Ismertség	nyilvántartás																											
8	Tevékenység	adatgyűjtés																											
9	Fogadó múzeum	leletgyűjtés nem történt																											
10	Bejelentő	Dr. Tankó Károly, ELTE BTK 1088 Bp. Múzeum krt. 4/b																											
11	Kelt	2026. 07. 19.																											
																													

10. lelőhely

68/2018. (IV. 9.) Korm. rendelet 3. melléklete szerinti adatlap

1	Vármegye		Település neve	Budapest XX.					
	Nyilvántartási azonosító szám			15729					
2	Leelőhely neve			Lázár utca 1-3.					
3	Térképvetület	EOV	Térképlap száma		Koordináták	EOV Y	655319	EOV X	232915
	Helyrajzi szám	176164							
	Földrajzi leírás								
	Helymeghatározás pontossága	< 10 m							
4	Régészeti jelenségek jellege és kora ⇔								
				5	Jelenlegi állapot	beépített belterület			
				6	Veszélyeztetettség	bolygatás, beépítés			
				7	Ismertség	nyilvántartás			
				8	Tevékenység	adatgyűjtés			
				9	Fogadó múzeum	leletgyűjtés nem történt			
				10	Bejelentő	Dr. Tankó Károly, ELTE BTK 1088 Bp. Múzeum krt. 4/b			
11	Kelt	2026. 07. 19.							

2) A rendezés során tervezett változások hatáselemzése

2.1) A települési értékleltárban szereplő elemek vonatkozásában releváns rövid és középtávon tervezett változások ismertetése

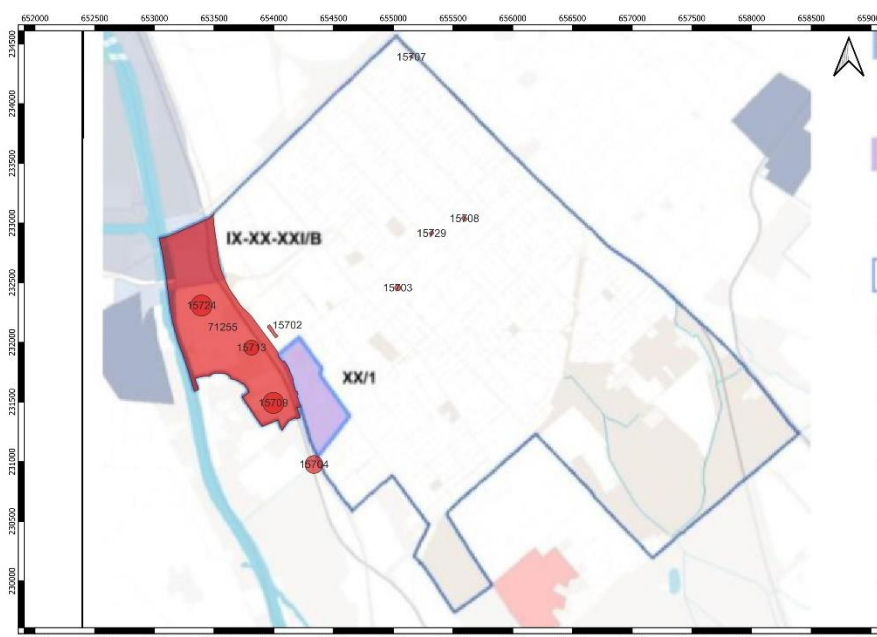
2.1.1. A jelenlegi állapot és terület-felhasználás a régészeti örökség összefüggésében

Budapest XX. kerület, Pesterzsébet közigazgatási területén 10 nyilvántartott régészeti lelőhely van. Ezek közül mindegyik nyilvántartott régészeti lelőhely beépített belterületen van, ahol leginkább az ingatlanok beépítettségének mértéke mutat eltérést.

terület-felhasználás	lelőhelyek száma	arány
mezőgazdasági terület (szántó)	-	-
mezőgazdasági terület (zártkert, szőlő, gyümölcsös)	-	-
mezőgazdasági terület (gyep, rét, legelő)	-	-
erdő	-	-
beépített belterület	10	100%
ipari gazdasági, kereskedelmi, sport és különleges terület	—	—

Terület-felhasználás a régészeti örökség összefüggésében

(a lelőhelyek számának feltüntetésnél az osztott ágban lévő lelőhelyek arányának megfelelően, például a gyep és erdőművelés alatt lévő lelőhely 0,5 értékben a gyep és 0,5 értékben az erdő terület-felhasználásnál kerültek számba vételre)

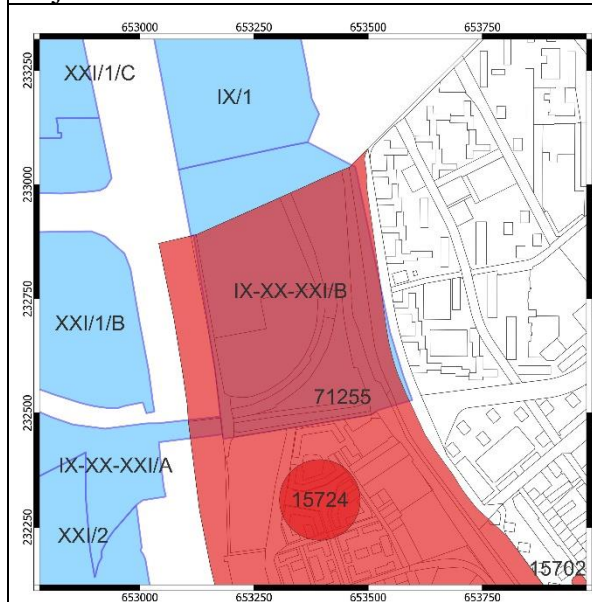
6. kép: Fejlesztési akcióterületek (római számmal jelölve) és a régészeti lelőhelyek (piros)

2.1.2 Változtatási szándékok

A településfejlesztési terv részletes fejlesztési tervlap és a sajátos használat szerinti területek a teljes közigazgatási területre kiterjedően bemutatja a településfejlesztési stratégia és a cselekvési program célkitűzéseit, valamint az ezekhez kapcsolódó fejlesztési akcióterületek térbeli elhelyezkedését és összefüggéseit. A cselekvési program a fejlesztési terv operatív munkarészeként részletezi az önkormányzat fejlesztési célok elérése érdekében tervezett közép- és hosszútávú beavatkozásokat, valamint a célok elérését szolgáló fejlesztési célterületek (akcióterületek) leírását.

2.2 Változtatási szándékok hatásai a régészeti örökségre

Fejlesztési akcióterület: IX-XX-XXI/1 – Gubacsidűlő mellékközpont

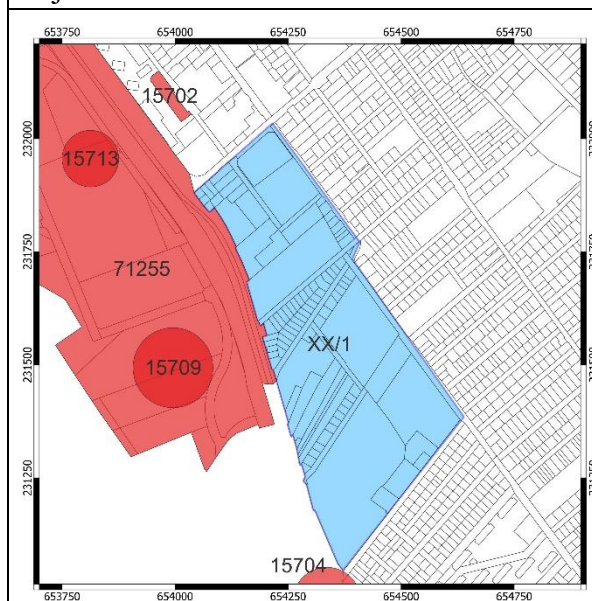

Változtatási szándék: Fővárosi jelentőségű mellékközponti fejlesztési terület, ahol állami beruházásban új vasúti híd létesítése várható.

Régészeti érintettség: Fejlesztési akcióterületként jelölt ingatlanokon a 71255 számon nyilvántartott régészeti lelőhely van.

Változtatási szándékok hatásai a régészeti örökségre: jelenleg rendelkezésre álló adatok alapján nem határozható meg, ezért a konkrét tervek kidolgozásakor Előzetes Régészeti Dokumentáció (ERD) készítése javasolt, vagy a jogszabályi feltételek teljesülése esetén elkészíteni szükséges.

Fejlesztési akcióterület: XX/1– Helsinki út menti gazdasági terület

Változtatási szándék: A Helsinki út mentén elhelyezkedő, részben alulhasznosított állapotú gazdasági terület hosszú távú fejlesztési célja egy korszerű, a környező kisvárosias lakóterületekhez igazodó, de a meglévő gazdasági tevékenységek megtartása mellett a kihasználtság és minőség növelését célzó fejlesztés megvalósítása.

Régészeti érintettség: A fejlesztési akcióterülettel szomszédos ingatlanokon az 15704 és a 71255 számon nyilvántartott régészeti lelőhelyek vannak.

Változtatási szándékok hatásai a régészeti örökségre: jelenleg rendelkezésre álló adatok alapján nem határozható meg, ezért a konkrét tervek kidolgozásakor Előzetes Régészeti Dokumentáció (ERD) készítése javasolt, vagy a jogszabályi feltételek teljesülése esetén elkészíteni szükséges.

Változtatási szándékoknak a régészeti örökségre várható hatásainak összefoglalása:

IX-XX-XXI/1 számmal jelölt, Gubacsidűlő mellékközpont fővárosi jelentőségű fejlesztési területen állami beruházásban megvalósítani tervezett vasúti híd és a hozzá kapcsolódó beruházások a 71255 számon nyilvántartott régészeti lelőhely területén valósulnak meg. Változtatási szándékok hatásai a régészeti örökségre a jelenleg rendelkezésre álló adatok

alapján nem határozható meg, ezért a tervek kidolgozásakor Előzetes Régészeti Dokumentáció (ERD) készítése javasolt, vagy a jogszabályi feltételek teljesülése esetén elkészíteni szükséges.

A XX/1 számmal jelölt, a Helsinki út mentén elhelyezkedő, részben alulhasznosított állapotú gazdasági terület hosszú távú fejlesztési célja egy korszerű, a környező kisvárosias lakóterületekhez igazodó, de a meglévő gazdasági tevékenységek megtartása mellett a kihasználtság és minőség növelését célzó fejlesztés megvalósítása. A fejlesztési akcióterülettel szomszédos ingatlanokon az 15704 és a 71255 számon nyilvántartott régészeti lelőhelyek vannak. Változtatási szándékok hatásai a régészeti örökségre a jelenleg rendelkezésre álló adatok alapján nem határozható meg, ezért a konkrét tervek kidolgozásakor Előzetes Régészeti Dokumentáció (ERD) készítése javasolt, vagy a jogszabályi feltételek teljesülése esetén ERD készítése szükséges.

3. Értékvédelmi terv

Az értékleltárban szerepeltetett értékek megőrzését biztosító szempontok és követelmények, valamint az önkormányzati feladatok meghatározása.

3.1. Az értékleltárban szerepeltetett régészeti értékek megőrzését biztosító szempontok és követelmények

A régészeti emlékek megmaradásának, feltárhatóságának, bemutathatóságának vagy pusztulásának lehetőségei a 2001. évi LXIV. törvény értelmében a régészeti örökség elemeit lehetőleg eredeti lelőhelyükön, eredeti állapotukban és eredeti összefüggéseikben kell megőrizni. A védelmükre irányuló intézkedéseknek elsősorban megelőző és csak szükség esetén mentő jellegűeknek kell lenniük. Amennyiben a régészeti örökség elemeit eredeti összefüggésükből, a régészeti lelőhely területről valamely oknál fogva mégis el szükséges mozdítani, arra csak régészeti feltárás keretében kerülhet sor.

A régészeti leletek jelenleg a földfelszín alatt vannak. A jelenlegi állapot fenntartása a Budapest IX. kerület, Ferencváros területén nyilvántartott lelőhelyek esetében biztosítja a még bolygatatlan régészeti leletek eredeti összefüggésben való megőrzését. Amennyiben ez az állapot bármilyen földmunkával járó beruházás megvalósítása végett változik, úgy a régészeti leletek szakszerű feltárása a fejlesztést megelőzően, a földmunkákhoz ütemezve lehetséges.

Ha a feltárás során országos jelentőségű régészeti objektum kerül napvilágra, úgy annak konzerválását, eredeti helyén való megőrzését, az építési kiviteli tervekbe beépítve kell biztosítani.

3.2. Az önkormányzati feladatok meghatározása

3.2.1. Folyamatok iránya, visszafordíthatósága

A régészeti lelőhelyek területének jelenlegi hasznosításából adódó károsan ható folyamatok lassítása, visszafordítása érdekében az ingatlantulajdonos, a helyi önkormányzat és az örökségvédelmi szakemberek (hatóság, múzeum) konstruktív együttműködése szükséges. Ellenkező esetben a negatív folyamatok visszafordíthatatlan károkat okozhatnak, amelyek a kulturális örökség elemeinek részleges vagy teljes megsemmisüléséhez vezethetnek.

3.2.2. Kárenyhítés lehetősége, költsége, illetve ellentételezésének lehetőségei

A régészeti lelőhelyek fokozatos állagromlásának lassítása, megállítása csak a helyi önkormányzat, a szakemberek (területileg illetékes megyei kormányhivatal örökségvédelmi irodája, megyei múzeum) és az érintett magánszemélyek vagy vállalkozások együttműködésével lehetséges.

A fejlesztési övezetben található régészeti lelőhelyen a tervezett beruházás megvalósulása esetén a régészeti emlékekben keletkező károk enyhítésére nincs, csupán megelőzésre van lehetőség. Ennek a törvény által előírt módja a régészeti lelőhely elkerülése, jogszabályi módon meghatározott elfedése, vagy a beruházást megelőző feltárása.

4. Összefoglalás

A régészeti lelőhelyek az emberiség és a magyarság történetének, települési viszonyainak, életmódjának fontos bizonyítékai, ezért mindenki részéről elvárt a nemzeti kulturális örökség iránti megbecsülés, a régészeti értékek megóvása és az örökségvédelmi törvények tiszteletben tartása.

Budapest Főváros XX. kerület Pesterzsébet közigazgatási területén 10 nyilvántartott régészeti lelőhely található. A fejlesztési tervben meghatározott akcióterületek régészeti lelőhelyeket érintenek.

A IX-XX-XXI/1 számmal jelölt, Gubacsidűlő mellékközpont fővárosi jelentőségű fejlesztési területen állami beruházásban megvalósítani tervezett vasúti híd és a hozzá kapcsolódó beruházások a 71255 számon nyilvántartott régészeti lelőhely területén valósulnak meg. Változtatási szándékok hatásai a régészeti örökségre a jelenleg rendelkezésre álló adatok alapján nem határozható meg, ezért a tervek kidolgozásakor Előzetes Régészeti Dokumentáció (ERD) készítése javasolt, vagy a jogszabályi feltételek teljesülése esetén elkészíteni szükséges.

A XX/1 számmal jelölt, a Helsinki út mentén elhelyezkedő, részben alulhasznosított állapotú gazdasági terület hosszú távú fejlesztéssel érintett akcióterülettel szomszédos ingatlanokon az 15704 és a 71255 számon nyilvántartott régészeti lelőhelyek vannak. Változtatási szándékok hatásai a régészeti örökségre a jelenleg rendelkezésre álló adatok alapján nem határozható meg, ezért a konkrét tervek kidolgozásakor Előzetes Régészeti Dokumentáció (ERD) készítése javasolt, vagy a jogszabályi feltételek teljesülése esetén ERD készítése szükséges.

A fejlesztési terv akcióterületeivel nem érintett régészeti lelőhelyekkel kapcsolatban fontos felhívni a figyelmet arra, hogy a törvényi szabályozás alapján régészeti lelet eredeti összefüggéséből csak régészeti feltárással mozdítható el. A régészeti feltárás költségei pedig azt terhelik, akinek a régészeti leletek eredeti összefüggésükből történő elmozdítása érdekében áll. Ennek pénz- és időbeli vonzatával minden esetben előzetesen, már a tervezés szakaszában számolni ajánlott, mivel a régészeti munkák tervezésének és a kivitelezésbe való ütemezésének elmaradása nagymértékben veszélyezteti a lelőhelyeket, ugyanakkor a nem megfelelően tervezett régészeti feladatellátás lassíthatja, vagy akár akadályozhatja is egy beruházás megvalósulását.

Végezetül, amennyiben a régészeti lelőhelynek vagy régészeti érdekű területnek nem minősülő területen földmunkák során váratlan régészeti lelet vagy emlék kerül elő, úgy haladéktalanul értesíteni kell a területileg illetékes Budapest Történeti Múzeumot.

* * *

A jelen hatástanulmány a készítés időpontjában rendelkezésre álló adatok alapján készült! A nyilvántartott lelőhelyekről a Társadalmi Kapcsolatokért és Kultúráért Felelős Minisztérium Örökségvédelméért Felelős Helyettes Államtitkárság vezet közhiteles nyilvántartást. Minden tervezett beruházás előtt javasolt a lelőhellyel való érintettségről időben meggyőződni!

A hatástanulmány alapjául szolgáló tervek módosítása vagy a tervezési terület bővítése esetén új hatásvizsgálat szükséges!

Budapest, 2026 július 19.

Dr. Tankó Károly

régész, örökségvédelmi szakértő

Szakértői engedély száma: OKM 289-5/2008

5. Nyilatkozat

Alulírott dr. Tankó Károly régész nyilatkozom, hogy a kulturális szakértői tevékenység folytatásának feltételeiről és a kulturális szakértői nyilvántartás vezetéséről szóló 416/2017. (XII. 18.) Korm. rendeletben meghatározott kulturális szakértői tevékenység folytatásához, a régészeti örökséggel és a műemléki értékkel kapcsolatos szakértői tevékenységről szóló 439/2013. (XI. 20.) Korm. rendeletben meghatározott régészet szakterületen szakértői tevékenység végzésére szakértői jogosultsággal rendelkezem.

Budapest Főváros XX. kerület, Pesterzsébet településtervezéséhez készített örökségvédelmi hatástanulmány régészeti szakági rész, az összeállítás időpontjában rendelkezésre álló adatok alapján, az örökségvédelmi jogszabályokkal és a hatósági előírásokkal összhangban készült. A tervezett változtatásokra vonatkozó javaslatok és megoldások az örökségvédelmi jogszabályoknak és hatósági előírásoknak megfelelnek.

Budapest, 2026 július 19.

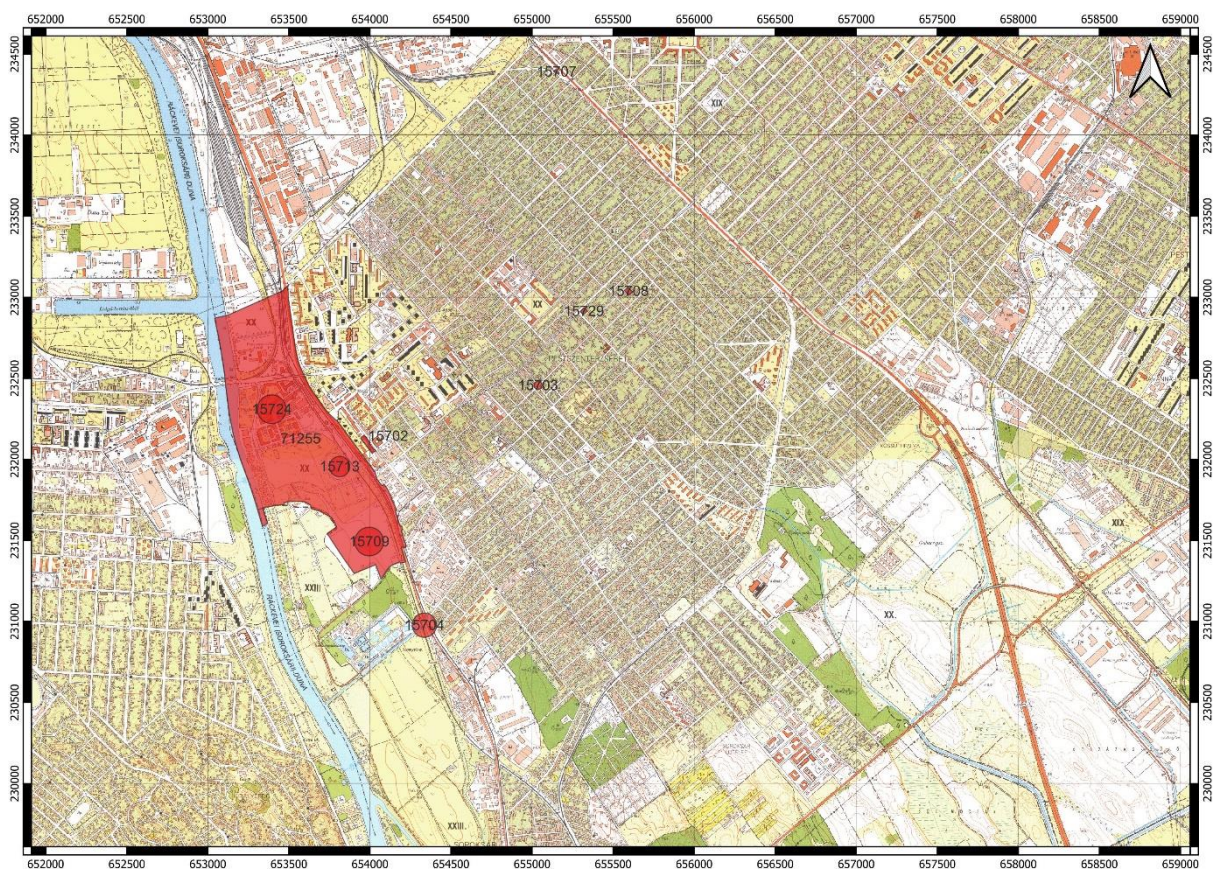

Dr. Tankó Károly

régész, örökségvédelmi szakértő

Szakértői engedély száma: OKM 289-5/2008

6. A régészeti lelőhelyek térképi ábrázolása

1. térkép: Régészeti lelőhelyek (pirossal jelölve) EOY térképen

2. térkép: Régészeti lelőhelyek (piros) hrsz-os alaptérképen

3. térkép: Régészeti lelőhelyek (piros) ortofotón

8. Hatályos örökségvédelmi jogi szabályozás rövid ismertetése

II.1. A régészeti lelőhelyekre, a régészeti kutatásra és a régészeti leletekre vonatkozó főbb jogszabályok:

2001. évi LXIV. törvény a kulturális örökség védelméről

68/2018 (IV.9.) Korm. rendelet a kulturális örökség védelmével kapcsolatos szabályokról

2001. évi LXXX. törvény a jogellenesen kivitt kulturális javak visszaszolgáltatásáról

2001. évi XXVIII. törvény a lopott vagy jogellenesen külföldre vitt kulturális javak nemzetközi visszaadásáról szóló, Rómában, 1995. év június hó 24. napján aláírt UNIDROIT Egyezmény kihirdetéséről

1997. évi CXL. törvény a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről (különösen a 38-49. §)

1996. évi LIII. törvény a természet védelméről (különös tekintettel a földvárak és kunhalmok néven itt védett tájalemként szereplő lelőhelyekre)

1985. évi 21. törvényerejű rendelet a világ kulturális és természeti örökségének védelméről szóló, az Egyesült Nemzetek Oktatási, Tudományos és Kulturális Szervezete Általános Konferenciájának ülásszakán Párizsban, 1972. november 16-án elfogadott Egyezmény kihirdetéséről

1979. évi 2. törvényerejű rendelet a kulturális javak jogtalan behozatalának, kivitelének és tulajdona jogtalan átruházásának megakadályozását és megelőzését szolgáló eszközökről szóló, az Egyesült Nemzetek Nevelésügyi, Tudományos és Kulturális Szervezetének Közgyűlése által Párizsban az 1970. évi november hó 14. napján elfogadott Egyezmény kihirdetéséről

1957. évi 14. törvényerejű rendelet a kulturális javak fegyveres összeütközés esetén való védelme tárgyában Hágában, 1954. évi május hó 14. napján kelt nemzetközi Egyezmény, valamint az ahhoz csatolt jegyzőkönyv (a kulturális javak háború idején megszállott területről való kivitelének tilalma tárgyában) kihirdetéséről

149/2000. (VIII. 31.) Korm. rendelet a Magyar Köztársaság Kormánya és az Európa Tanács tagállamai között, 1992. január 16-án kelt, Valettában aláírt, a régészeti örökség védelméről szóló Európai Egyezmény kihirdetéséről

2/2005. (I. 11.) Korm. rendelet egyes tervek, illetve programok környezeti vizsgálatáról

3/2009. (II. 18.) OKM rendelet a muzeális intézményekre vonatkozó szakfelügyelet rendjéről

2012. évi II. törvény a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről. Ennek 177. § (3) szerint, aki a kulturális örökség védett elemeit, gondatlanul megsemmisít, megrongál, elvisz, áthelyez vagy elmozdít, szabálysértést követ el.

2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről. Ennek 358.§ szerint, aki kulturális javak körébe tartozó tárgy, régészeti lelőhely vagy műemlék megsemmisítésével vagy megrongálásával kárt okoz, az okozott kár mértékétől függően 1-5 évig terjedő szabadságvesztéssel sújtható.

II.2. A régészeti lelőhellyel érintett területeken követendő eljárások, jogok és kötelezettségek

1.) Miniszteri rendelet által kiemelten vagy fokozottan védetté nyilvánított régészeti lelőhelyek esetében a hatóság (vármegyei kormányhivatal örökségvédelmi irodájának) engedélye szükséges bármilyen, a talajt 30 cm-nél mélyebben bolygató, vagy a terület jellegét megváltoztató, egyébként engedélyhez nem kötött tevékenység végzéséhez. Ennek hiányában semmilyen munka nem végezhető. Egyebekben az adott területre a régészeti védelmet elrendelő miniszteri rendeletben (a korábbiak esetében határozatban) foglaltak szerint kell eljárni.

2.) Nyilvántartott régészeti lelőhelyek esetében, a 2001. évi LXIV. tv. alapján a régészeti lelőhelyek e törvény erejénél fogva általános védelem alatt állnak, továbbá a régészeti örökség elemeit lehetőleg eredeti lelőhelyükön, eredeti állapotukban, eredeti összefüggéseikben kell megőrizni. A földmunkával járó fejlesztésekkel a nyilvántartott régészeti lelőhelyeket el kell kerülni. A kulturális örökség védelme érdekében a köz- és magáncélú fejlesztéseket - így különösen a terület- és településfejlesztés, terület- és településrendezés, környezet-, természet- és tájvédelem és az ezzel kapcsolatos beruházások tervezését - e védelemmel összhangban kell végezni. Ha a lelőhely földmunkával való elkerülése a fejlesztés, beruházás költségeit aránytalanul megnövelné, vagy a beruházás máshol nem valósítható meg, a beruházással veszélyeztetett területet előzetesen fel kell tární. Ennek részeként a lelőhelyen először próbafeltárást kell végezni. A régészeti érintettség mértékétől függően, bizonyos esetekben, a hatóság régészeti megfigyelést írhat elő. Nagyberuházások és kisajátítási törvényben meghatározott közérdekű cél esetén megelőző régészeti dokumentációt kell készíteni. Az előzetes régészeti dokumentáció elkészítésére a **Magyar Nemzeti Múzeum Közgyűjteményi Központ (MNMKK)** jogosult. A régészeti feltárás költségeit annak kell fedeznie, akinek a régészeti leletek elmozdítása érdekében áll, azonban az előzetes régészeti dokumentáció elkészítéséhez szükséges régészeti feltárások költségei - nemzetgazdasági szempontból indokolt esetekben - a központi költségvetésből fedezhetőek. A régészeti feltáráshoz szükséges szerződést a beruházónak a területileg illetékes múzeummal kell megkötönie. Ez a régészeti gyűjtőkörrel rendelkező múzeum **Budapest Főváros esetében a Budapest Történeti Múzeum**. A szerződés érvényességéhez a hatóság jóváhagyása szükséges. A törvény szerint megelőző régészeti feltárást a területileg illetékes múzeum, valamint a Magyar Nemzeti Múzeum végezhetnek.

Nyilvántartott régészeti lelőhelyen a lelőhely jelenlegi használati módját csak akkor kell korlátozni, ha annak folytatásától a lelőhely súlyosan károsodhat, vagy fennáll a megsemmisülés veszélye. Ugyanez vonatkozik a hatóság hozzájárulásával végzett tevékenységekre is: amennyiben előre nem látott örökségvédelmi érdek merül fel, vagy addig ismeretlen jelenség kerül napvilágra, úgy a végzett tevékenységet korlátozni kell. A hatóság a munka felfüggesztése esetén lehetősége van régészeti védelem megindítására, illetve annak megvalósulása esetén a kisajátítás kezdeményezésére.

A védelem alatt álló kulturális örökségi elemekben (védett vagy nyilvántartott régészeti lelőhelyek) vagy a leletekben okozott kár, illetve ezek megsemmisítése, megrongálása, vagy veszélyeztetése büntetendő cselekmény: örökségvédelmi bírság kiszabásával jár, ill. bizonyos esetekben e cselekedet a BTK hatálya alá esik.

3.) Régészeti érdekű területek, továbbá valamely tevékenység során bárhol újonnan észlelt régészeti lelőhely előkerülése esetében:

Régészeti érdekű területnek számít minden olyan területrész, ahol régészeti lelőhely előkerülése várható vagy feltételezhető.

Az épített környezet alakításáról és védelméről 1997. évi LXXVIII. törvény 42. § (1) bekezdése szerint, ha az építési munka végzése során régészeti emlék kerül elő, a kivitelező köteles azt az építésügyi hatósághoz (járási hivatal vagy jegyző), valamint más hatáskörrel rendelkező hatósághoz haladéktalanul bejelenteni, és a lelőhelyet a hatósági intézkedésig érintetlenül hagyni.

Más szóval, amennyiben nem ismert és így hivatalosan nyilván nem tartott régészeti lelőhelyeken régészeti jelenség vagy lelet kerül elő, a végzett tevékenységet abba kell hagyni, és a helyszín vagy lelet őrzése mellett értesíteni kell a jegyzőt, aki a területileg illetékes múzeum és a hatóság szakmai bevonásáról köteles gondoskodni. A bejelentési kötelezettség a felfedezőt, az ingatlan tulajdonosát, az építtetőt és a kivitelezőt egyaránt terheli! A múzeum köteles a mentő feltárást haladéktalanul megkezdeni, és folyamatosan - az elvárható ütemben - végezni, az előkerült régészeti leletet ideiglenesen elhelyezni. A mentő feltáráshoz feltárási engedély nem szükséges. Ha a mentő feltárást nem lehet 30 nap alatt elvégezni, a hatóság ideiglenesen védetté nyilváníthatja a földterületet.

A nyilvántartásban nem szereplő régészeti lelőhelyben vagy az onnan származó leletekben okozott kár, illetve ezek megsemmisítése ugyancsak büntetendő cselekmény (BTK hatálya alá esik).

A hatóság a rendeletben foglalt esetekben és tartalommal örökségvédelmi hatástanulmány elkészíttetéséhez kötheti szakhatósági állásfoglalásának megadását. A 2001. évi LXIV. törvény alapján készítendő hatástanulmányok tartalmi követelményeit jelenleg a 68/2018. (IV. 9.) Korm. rendelet határozza meg. A tanulmány elkészíttetése a beruházót terheli. Az örökségvédelmi hatástanulmány régészeti szakterületi részét csak olyan szakértő készítheti, aki a kulturális szakértői tevékenységről szóló hatályos jogszabályokban foglalt feltételeket teljesíti, és a névjegyzékben szerepel. A hatástanulmány készítője jogosultságán túl arról is nyilatkozik, hogy a tervezett megoldás megfelel az örökségvédelmi jogszabályoknak és hatósági előírásoknak.